

ВЪВЕДЕНИЕ В ООП

ЛЕКЦИОНЕН КУРС "ООП(JAVA)"

КОМПЛЕКСНОСТ НА СОФТУЕРА

- Софтуерните системи принадлежат към най-комплексните създания на човека:
 - Структурите и поведението на големите системи в общия случай не са обозрими;
 - Те не могат да бъдат напълно разбрани както в началото при развоя, така също и в края при тестването, експлоатацията и поддръжката.
- Решаващата характеристика на индустриално използвания софтуер е, че за отделния разработчик е много трудно (дори невъзможно) да разбере всички тънкости на развоя
 - Просто казано, комплексността на такива системи надхвърля възможностите на човешкия интелект

ООП

- Основен проблем на разработване на софтуер: **комплексност**
- ООП възниква за решаване на този проблем

ДЕКОМПОЗИРАНЕ

- Софтуерните системи не могат да бъдат напълно разбрани:
 - Както предварително при развоя
 - Така също и впоследствие, при използването им
- Първи принцип за овладяване комплексността на разработването на софтуер:
 - **декомпозиция**

ДЕКОМПОЗИЦИЯ

- Разлагане на софтуера на модули
- Всеки модул: поединично обхващам
- Модули:
 - Разработване независимо от останалата част на системата
 - Семантично:
 - Модулите съответстват на подзадачи

АБСТРАКЦИЯ

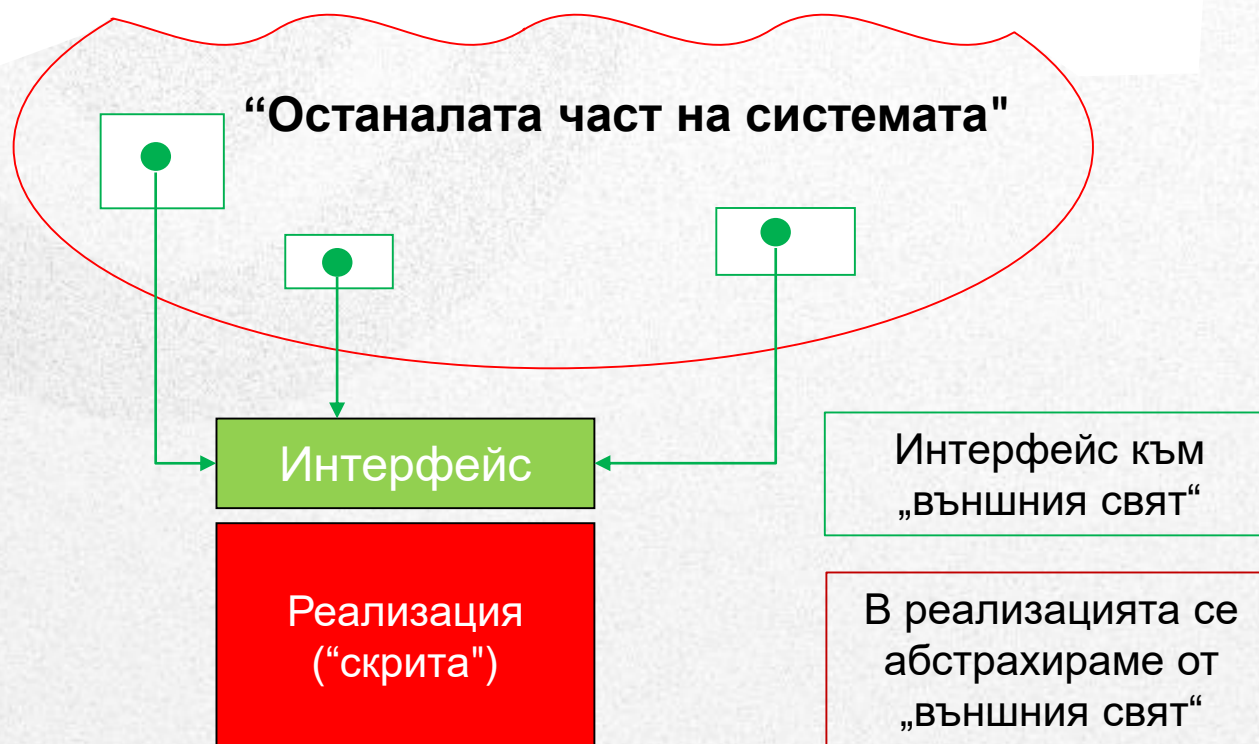
- Софтуерните системи не могат да бъдат напълно разбрани:
 - Както предварително при развоя
 - Така също и впоследствие, при използването им
- Втори принцип за овладяване комплексността на разработването на софтуер:
 - **абстракция**

АБСТРАКЦИЯ

- Модулите са **абстракции**
- Останалата част от софтуерната система познава само:
 - Външното поведение на модулите
 - Не обаче детайли на реализацията

Интерфейс на модула

МОДУЛИ

СОФТУЕРНИ АБСТРАКЦИИ

РАЗВИТИЕ НА АБСТРАКЦИЯТА

- Всички езици за програмиране предоставят абстракции
- Доколко сложността на проблемите, които решаваме, е директно свързана с вида и качеството на абстракцията?
 - Вид: това, което представя абстракцията
- Видове абстракция:
 - На компютъра (пространството на решението)
 - На задачата (пространство на задачата)

ДВЕ ПРОСТРАНСТВА

- Асемблерните езици предоставят слаба абстракция на компютъра
- Много от императивните езици повишиха нивото на абстракция на асемблерните езици
 - Т.е., те са абстракция на асемблерните езици
 - Fortran, BASIC, C
 - Използвайки тези езици все още се изисква програмистите да мислят от гледна точка на структурата на компютъра
 - А не от аспекта на структурата на задачата
 - Програмистите трябва да установят асоциация между машинния модел (пространство на решението) и модела на задачата (пространство на задачата)
- Алтернативата на моделиране на машината е моделиране на задачата
 - Lisp – всички задачи в основата са си списъци
 - APL – всички задачи са алгоритмични
 - Prolog – задачите като верига от логически изводи

ООП

- ООП отива една стъпка по-напред
- Предоставя инструменти на програмиста за представяне на елементи в пространството на задачата
- Това представяне е достатъчно общо, така че програмистът не е ограничен до определен тип задачи
- Тези елементи са „обекти“
 - Всеки обект изглежда като малък компютър
 - Има състояние и притежава операции, които може да изпълни
 - Същевременно не толкова лоша аналогия с обектите от реалния свят
 - Всички те притежават характеристики и поведения

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ООП

- Следните характеристики:
 - Всичко е обект
 - Съхранява данни
 - Могат да се „правят заявки“ към обектите
 - Концептуалните елементи в една задача се представят като обекти
 - Една програма е съвкупност от обекти, взаимодействащи посредством изпращане на съобщения
 - Заявките към обектите се осъществяват чрез „изпращане на съобщения“
 - Едно съобщение е заявка за извикване на функция, която принадлежи към определен обект

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ООП

- Обектите притежават собствена памет, съставена от други обекти
 - Нов вид обект съдържащ други обекти
 - По този начин можем да изграждаме сложност в една програма, скривайки я зад простотата на обектите
- Всеки обект има тип
 - Класовете представят (синоними са на) типове данни
 - Всеки обект е екземпляр на клас
 - Съществена характеристика на един клас - какви съобщения можем да изпращаме към него
- Всички обекти от определен тип могат да получават едни и същи съобщения

КЛАСОВЕ

- Аристотел: начало на изучаване концепцията за типа
 - Класа на рибите, класа на птиците, ...
- Идеята: всички обекти, макар и уникални, са също част от клас от обекти, които имат общи характеристики и поведение
- Ключовата дума “class” за първи път използвана в първия обектно-ориентиран език за програмиране Simula-67
 - За разработка на симулации
 - Обектите са идентични с изключение на състоянието им по време на изпълнение на програмата са групирани в „класове от обекти“
- Създаването на абстрактни типове данни (класове) е основна концепция в ООП

АБСТРАКТНИ ТИПОВЕ ДАННИ

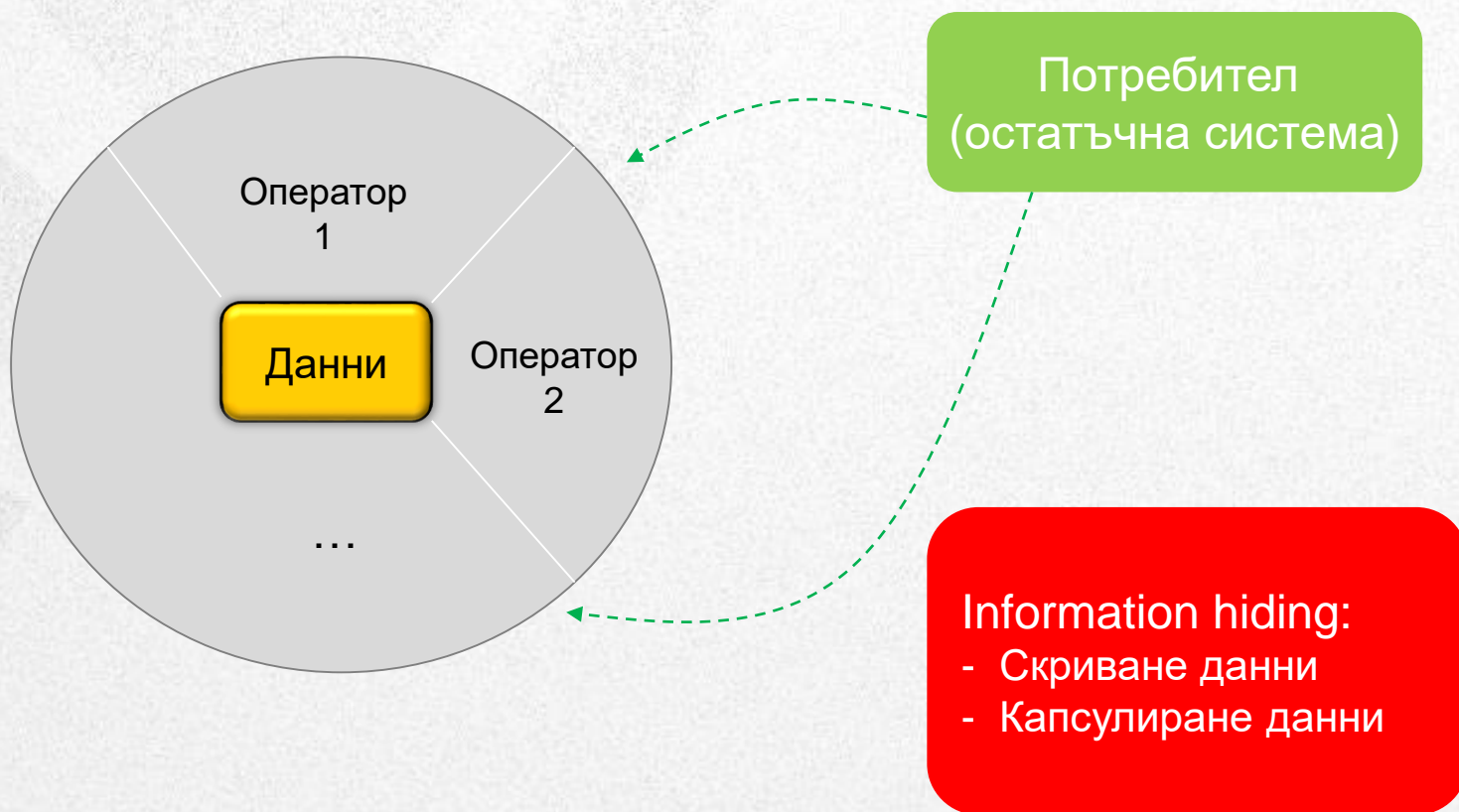
Единица от данни и операции

- **Операции:** служат за обработка на данни (инициализация, промяна, четене, изтриване)
- **Данни:** защитени/скрити от “външния свят”

Бележки:

- Основен принцип на разработването на софтуер: "information hiding"
- Сравнение с императивното програмиране: данни и алгоритми/операции са **разделени**

АБСТРАКТНИ ТИПОВЕ ДАННИ

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ ООП

- Основни характеристики на ООП:
 - Капсулиране
 - Многократна използваемост
 - Поведението на обектите е генетично: т.е. те могат да бъдат използвани в различни ситуации
 - Наследяване
 - Обектите са основа, от която водят началото си други обекти

РАБОТА С КЛАСОВЕ

- Можем да създаваме променливи от типове, представени чрез класове
 - Обекти или екземпляри от класа
- Можем да обработваме тези променливи
 - Изпращане на съобщения или заявки
- Обектите на класа имат общи характеристики, но собствено състояние

КЛАСОВЕ И СТАНДАРТНИ ТИПОВЕ ДАННИ

- Това, което правим в ООП е създаване на нови типове данни
- Едно число е също тип – има определени характеристики и поведение
 - Разлика: в ООП дефинираме класове, подходящи за решаване на дадена задача, вместо да ни бъде наложено да използваме съществуващ тип данни, който е бил проектиран да представя единица в машината
- Добавяйки нови типове данни, специфични за решаване на различни задачи, ние разширяваме езика за програмиране

ДОСТАВЯНЕ НА ПРОСТИ РЕШЕНИЯ

- Използването на обектно-ориентирани техники може да редуцира голям брой задачи до едно просто решение
 - След като веднъж е създаден един клас, можем да създаваме произволен брой обекти
 - Тези обекти могат да се обработват като елементи от решението на дадена задача
 - Едно от предизвикателствата на ООП е създаване на съответствие между пространството на задачата и обектите от пространството на решението

ЗАЯВКИ КЪМ ОБЕКТИ

- Как можем да накараме един обект да прави полезни за нас неща?
 - Трябва да съществува начин за правене заявки към обектите
- Всеки обект може да удовлетворява само определени заявки
 - Заявките, които можем да правим към един обект са дефинирани от неговия интерфейс
 - Типът е този, който определя интерфейса
- Интерфейсът установява какви заявки можем да правим за определен обект
 - Някъде обаче, трябва да съществува код, който да изпълнява заявката
 - Това, заедно със скритите данни включва имплементацията

СЪЗДАВАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА КЛАСОВЕ

- В ООП различаваме две основни роли:
- Създатели на класове
 - Целта им е създаване на нови класове, като разкриват само това, което е необходимо на клиентите и пази всичко останало
 - Скритите части не могат да се използват от клиентите-програмисти
 - Т.е., създателите могат да ги променят без да се тревожат за въздействието върху другите
- Клиенти на класове
 - Целта на клиент-програмистите е да създава сбирка от инструменти (класове), които да използва за бързо разработване на

ПРАВА НА КЛИЕНТИТЕ

- Да декларират променливи от тип `class`
- Да създават обекти на класа, използвайки конструкции
- Да изпращат съобщения към обектите, използвайки методите на инстанции, дефинирани в класа
- Да познават публичния интерфейс на класа
 - Имената на методите на инстанции, броя и типа на параметрите, типа на резултатите
- Да знаят кои методи на инстанции променят обектите

ПРАВА НА СЪЗДАТЕЛИТЕ НА КЛАСОВЕ

- Да дефинират публичния интерфейс на класа
- Да скриват от клиентите всички детайли на имплементацията
- Да защитават “вътрешните” данни от достъп на клиентите
- Да променят детайли на имплементацията по всяко време запазвайки публичния интерфейс
 - Ако се налага промена на интерфейса - съгласувано с клиентите

КОНТРОЛ НА ДОСТЪП

- Взаимоотношенията между създателите и клиентите трябва да бъдат регулирани
- Ако всички елементи на един клас са достъпни за всички, тогава клиентите могат да правят всичко с класа и не съществува начин за налагане на правила
- За целта съществува контрол на достъп
 - Да се държат клиентите далече от частите, които не трябва да се пипат
 - Вътрешната обработка на данните, която не е част от интерфейса
 - В действителност, това е услуга за потребителите – лесно могат да се ориентират кое е важно за тях и кое могат да игнорират
 - Да се позволява на създателите да променят вътрешната структура на класа, без това да влияе на клиентите

СПЕЦИФИКАТОРИ ЗА ДОСТЪП

- Java използва определени ключови думи за установяване границите на един клас
- Спецификатори за достъп:
 - `public`
 - Следващите спецификации достъпни за всички
 - `private`
 - Никой, освен създателят няма достъп до тези дефиниции в рамките на действието на спецификатора
 - Оперира като стена между съзателя и клиента
 - При опит за установяване на достъп – грешка по време на компилиране
 - `protected`
 - Като `private`, с изключение на това, че наследяващият клас има достъп
 - „приятелски“ достъп (по подразбиране)
 - Ако не се използва някой от горепосочените
 - Достъп в същия пакет

ОБОЩЕНИЕ

- Ядро на ООП:
 - Типизиране на абстрактни данни
 - Многократно използване (композиция, наследяване)
 - Полиморфизъм
- В езика за програмиране Java съществуват допълнителни съществени концепции:
 - Създаване и премахване на обекти
 - Еднобазова йерархия (Object)
 - Идентификация на типове и отражение (Class)
 - Вътрешни класове
 - Събития и изключения
 - Графични компоненти (Swing)
 - Входно-изходна система
 - Многонишковост
 - Персистентност
 - Генетично програмиране
 - Функционално програмиране (Java 8)
 - ...

НАПРАВЛЕНИЯ НА JAVA

- Java се разработва в няколко направления:
 - Java Standard Edition - базовата версия която се използва за разработка на клиентски приложения и т.нар. Java аплети
 - Java Enterprise Edition - базирана е върху Standard Edition, използва се най-често при сървърните приложения в интернет под формата на т.нар. Java сървлети и Java Server Pages (JSP), но освен това включва и голям брой други софтуерни технологии.
 - Java Micro Edition - самостоятелна олекотена версия за работа на устройства с ограничена изчислителна мощност като мобилни телефони, смартфони, PDA устройства и други.

ВЕРСИИ НА JAVA

- Към настоящият момент са известни следните версии на езика:
 - 1.0, 1.1
 - 1.2 с пазарно наименование Java 2 (с което наименование се разпространяват и следващите версии)
 - Тази версия включва значителни промени в API, включени към езика
 - 1.3, 1.4
 - 1.5 с пазарно наименование Java 5
 - Тази версия включва значителни промени както в API, така и в синтаксиса на езика
 - 1.6 с пазарно наименование Java 6
 - Тази версия на езика включва допълнения към API и по-бърза виртуална машина
 - 1.7 с пазарно наименование Java 7
 - Тази версия на езика изключва неодобрените методи от предните версии
 - 1.8 с пазарно наименование Java 8
 - lambdas

ПАРАДИГМИ ЗА ПРОГРАМИРАНЕ

- Java поддържа:
 - Императивно (процедурно) програмиране
 - Обектно-ориентирано програмиране
 - Генетично програмиране
 - Функционално програмиране
 - От последната версия Java 8
- Т.е. Java е хибриден език за програмиране
 - !!!Обаче, не доставя **автоматично** парадигмата за програмиране
 - Съществено, как се **проектира** съответното софтуерно приложение

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. B. Eckel, Thinking in Java, Prentice Hall, 1998 and next editions
2. S.N. Kamin, M.D. Mickunas, E.M. Reingold: „An introduction to computer science – Using Java“, McGraw-Hill, 1998
3. C.Horstmann, Big Java, John Wiley & Sons, 2002
4. J. Nino, F.A. Hosch, An Introduction to Programming and Object-Oriented Design Using Java, John Wiley & Sons, 2002

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

КРАЙ “ВЪВЕДЕНИЕ В ООП”

